

AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE TÜRK KOBİ'LERİNİN TEMEL SORUNLARI: KARAMAN GIDA SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ*

Aykut BEDÜK* & Okan METE** & Sefa USTA***

ÖZET

Bu çalışmada, öncelikle Avrupa Birliği ve Türkiye'de yer alan KOBİ tanımlarına yer verilecek ve ardından AB ve Türkiye'de KOBİ'lere verilen önemin nedenlerine değinilecektir. KOBİ'lerin büyük işletmeler karşısında sahip oldukları avantaj ve dezavantajlar sıralanarak, AB sürecindeki Türk KOBİ'lerinin Avrupalı KOBİ'ler karşısında karşılaştıkları yada karşılaşılabilecekleri temel sorunlar incelenerek, Karaman Organize Sanayi Bölgesinde faaliyette bulunan gıda sektöründeki KOBİ'lere yönelik yapmış olduğumuz uygulama çalışması analiz edilecektir. Elde ettiğimiz bulgular ışığında Türk KOBİ'lerinin AB sürecindeki temel sorunlarına çözüm önerileri getirilecektir.

Anahtar Kelimeler

KOBİ, Avrupa Birliği, KOBİ'lerin Temel Sorunları.

ABSTRACT

In this study, at first SME's definitions which take place in European Union and Turkey will be presented and than the reasons of giving importance to SME's in EU and Turkey will be mentioned. In addition, the advantages and disadvantages of SME's than big companies will be emphasised and the basic problems that Turkish SME's many face in competition with European SME's, in the process of EU, will be examined. Besides, our application study on SME's in food industry in Karaman will be analysed. In the light of the findings of our study, some solutions to the basic problems of Turkish SME's, in the process of EU, will be proposed.

Keywords

SME's, European Union, The Basic Problems of SME's

* Bu makale 19-22 Mayıs tarihleri arasında, Balıkesir Üniversitesi Bandırma İ.İ.B. Fakültesinde yapılan, Uluslar arası "Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde KOBİ'ler: Türkiye ve Benzer Ülke Dene-yimleri" sempozyumunda sunulmuştur.

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Karaman İ.İ.B. Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü.

** Araştırma Görevlisi, Selçuk Üniversitesi, Karaman İ.İ.B. Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü.

*** Araştırma Görevlisi, Selçuk Üniversitesi, Karaman İ.İ.B. Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü.

1.GİRİŞ

Küreselleşme ve globalleşme eğilimlerinin hakim olduğu dünyada para, sermaye ve mal hareketleri sınır tanımamakta, dünya giderek tek pazar haline dönüşmektedir. Bu büyüyen pazardan pay alabilmek ve avantajlarından yararlanabilmek, ülkelerin öncelikli amacı haline gelmiştir. Global pazarlarda, rekabet üstünlüğü sağlamak isteyen işletmelerin yalnız kendi ülkelerinin en iyisi olmaları yetmemekte, dünyanın en iyisi olmak için çalışmaları gerekmektedir. Bu yoğun rekabet ortamında, yenilikçiliğe, talep çeşitliliğine ve değişikliklerine kolay uyum sağlayabilen, bireysel girişimciliği yönlendiren, daha düşük maliyetlerle istihdam yaratan, ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenen Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ'ler), dinamik yapıları ve esnek karar alma mekanizmaları ile dikkat çekmektedirler.

Özellikle Avrupa Birliği (AB) Pazarında aranan kalite ve standartları tutturamayan KOBİ ürünlerinin, tamamen modern teknolojiyle üretilen, kaliteli, aranan şartlara uygun ve seri üretim yapan Avrupalı KOBİ'ler karşısında ne kadar başarılı olacağı şüphelidir. Nitekim AB, istihdam, büyüme ve rekabet gücü üzerindeki katkılarını geliştirebilmek için bu işletmeler üzerine önemle eğilmekte ve işletme politikalarında KOBİ'lere öncelik tanımaktadır. Birlik içerisindeki mevcut finansman mekanizmaları kullanılmak suretiyle, KOBİ'lere yönelik girişimler değerlendirilmekte ve çeşitli programlar uygulamaya koyulmaktadır. Avrupa Birliği üyeliği için hazırlık yapmakta olan Türkiye'nin, bünyesindeki KOBİ'lerin temel sorunlarını tesbit ederek, etkili çözüm yolları bulması ve Türk KOBİ'lerini, Avrupalı KOBİ'lerin standartlarına yaklaştırmak için gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.

1. Avrupa Birliği ve Türkiye'de KOBİ Tanımları

Türkiye'de KOBİ'ler üzerinde görüş birliğine varılmış bir tanım yoktur. Ülkemizde farklı kurumlar tarafından farklı tanımlar yapılabilmektedir. Bu tanımlarda esas alınan kıstas ise çalışan sayısıdır. Ancak bazı tanımlamalarda çalışan sayısının yanında mevduat yapıları konusunda da sınırlama getirilebilmektedir. İşletmelerin gerek çalışan sayısı, gerekse mevduat yapıları buldukları yere, ortamlarına ve zamanın şartlarına göre değişebildiği için, farklı kuruluşların KOBİ tanımlarına yer vermekte yarar vardır.

Devlet İstatistik Enstitüsünün KOBİ tanımında dörtlü bir sınıflandırmaya gidilmektedir. Buna göre, 1-9 arası personel çalıştıran işletmeler çok küçük işletme, 10-49 arası personel çalıştıran işletmeler küçük işletme, 50-99 arası personel çalıştıran işletmeler orta ölçekli işletme, 100'den fazla personel çalıştıran işletmeler ise büyük işletme olarak tanımlanmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı da bu tanıma aynen kabul etmektedir (SPK, 2004: 12).

90/3624 sayılı, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) kanununun 2. maddesinde verilen işletme tanımlarına göre, imalat sanayi sektöründe 1-50 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri küçük sanayi işletmelerini,

51-150 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri orta ölçekli sanayi işletmelerini oluşturmaktadır (www.kosgeb.gov.tr).

99/12474 sayılı Bakanlar Kurulu kararına göre, imalat sanayi sektöründe faaliyette bulunan, işyerinde en fazla 150 işçi çalıştıran, kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat, tesis, taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşlarının toplamının net tutarı 100 milyar TL'yi aşmayan işletmeler KOBİ olarak kabul edilmektedir (Resmi Gazete, 05.03.1999/23630).

Ankara Sanayi Odası 1-9 işçi çalıştıran işletmeleri mikro işletme, 9-50 işçi çalıştıran işletmeleri küçük işletme, 50-250 işçi çalıştıran işletmeleri orta ölçekli işletme olarak tanımlarken, İstanbul Ticaret Odası ise 25'ten çok işçi istihdam eden işletmeleri büyük işletme, 25'ten az işçi istihdam eden işletmeleri de küçük işletmeler olarak tanımlamaktadır (Uslu ve Demirel, 2002: 174).

Avrupa Birliği, KOBİ tanımları konusunda gerek Ulusal, gerek Birlik bazında karışıklığa neden olmamak üzere yeni bir ortak tanım geliştirmiştir. 7/2/96 tarihli Konsey Kararı çerçevesinde belirgin bir şekilde ortaya konulan KOBİ tanımı işçi sayısı, bilanço büyüklüğü ve bağımsızlık derecesinden oluşan ölçütleri baz alındığında yeni tanıma göre 250 işçiden az işçi çalıştıran firmaların KOBİ olduğu kabul edilmektedir. Orta ölçekli bir işletme; 50 ila 250 işçi çalıştıran ve yıllık cirosu 40 Milyon ECU'nun altında olan, yıllık bilançosu 27 Milyon ECU'yu aşmayan işletme olarak tanımlanmaktadır. Küçük işletmeye ilişkin ölçütler ise şöyle belirtilmektedir; 50'den az işçi, 7 Milyon ECU'yu aşmayan yıllık ciro veya 5 Milyon ECU'nun altında bir yıllık bilanço değerine sahip olması. 10'dan az işçi çalıştıran işletmeler "Çok küçük işletme" grubuna dahil edilmektedir. Küçük ve Orta boy işletmelerin bir başka ölçütü de sahip oldukları bağımsızlık düzeyi ile ilgilidir. Büyük ölçekli bir işletmenin veya ortaklaşa hareket eden birkaç büyük işletmenin bir KOBİ'de sahip olduğu hissenin %25'in altında olması koşulu aranmaktadır (Sayın ve Fazlıoğlu, 1997: 11).

Gerek Türkiye'de gerekse uluslar arası literatürde konu ile ilgili birçok araştırma ve yayın bulunmasına karşın resmi bir KOBİ tanımı bulunmamaktadır. Tanımlamalarda farklı ölçütler kullanıldığı için net bir tanımın yapılması kolay değildir ve geçerli olmayabilir.

2. Avrupa Birliği İle Türkiye'de KOBİ'lerin Önemi

KOBİ'ler, hem kendi başlarına büyüklerle rekabet içinde nihai ürün ve hizmet üretmek suretiyle ekonomik kalkınmaya katkıda bulunurlar, hem de büyük işletmelerin kullandıkları yarı mamul girdileri üreterek onların gelişmelerini tamamlamalarına katkıda bulunurlar. Böylece ekonomide bir yan sanayi oluşturarak büyük işletmelerle bir ortak yaşam kurarlar. Gerek ülkemizde gerekse tüm dünya ülkelerinde KOBİ'ler, sayısal miktar, istihdam hacmi, üretim değeri, gelişmeye olan katkıları, mülkiyetin tabana yayılması, ekonomik açıdan serbest rekabete dayalı piyasa ekonomisinin ve sosyal bakımdan toplumsal istikrarın temel unsurlarıdır (Doğan, 1995: 44).

AB'de, KOBİ'lerin ekonomiye ve buna paralel olarak makro ekonomik hedeflerin gerçekleştirilmesine sağladığı katkı bütün üye devletlerce kabul görmüş bir olgudur.

AB'de sosyo-ekonomik fonksiyonları ile KOBİ'ler, şüphesiz ekonominin en dinamik sektörü ve ekonomik gelişmenin temel taşıını oluşturmaktadır. 15.8 milyon işletmenin % 99.9'unu KOBİ'ler oluşturmaktadır. Bunlarda 14.7 milyon işletmede çalışanların sayısının 10'dan az olduğu bilinmektedir. Avrupa'daki KOBİ'lerin % 50'sinde ise tek kişi çalışmaktadır. Bununla beraber özel sektördeki (tarım hariç) her 10 işten 7'sini KOBİ'ler yaratmaktadır. Yatırımların % 50'sinden fazlasını gerçekleştiren KOBİ'ler, toplam istihdam içinde % 66, toplam ciro içinde % 65'lik bir paya sahiptir. KOBİ'lerin istihdam artış hızı büyük işletmelerinkinden daha yüksek olup, AB'deki milli hasılanın % 60'ını yine KOBİ'ler gerçekleştirmektedir. Bu nedenlerden ötürü, Avrupa ekonomisinde kaydedilen gelişmelerde KOBİ'lerin lokomotif gücü gözardı edilememektedir.

Diğer taraftan, büyük işletmelerin gittikçe daha fazla taşeron kullanma ve faaliyet ölçeklerini küçültme eğilimleri KOBİ'ler açısından önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Hızla değişen teknolojik ortam ve piyasaların küreselleşmesi, rekabet koşullarını etkilemekte ve KOBİ'ler için yeni imkanlar tanımaktadır. Bu nedenle KOBİ'ler, Birlikteki ekonomik ve sosyal kaynaşmanın artırılmasında kilit bir role sahiptir. Bugün, KOBİ'lerin AB'de iş alanları yaratmaya, rekabet gücünün ve büyümenin geliştirilmesine hayati bir katkıda bulunabileceği hususu geniş çapta kabul görmektedir. Bu nedenle, kısa, orta ve uzun vadede Birlik, bu konularda karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmaktadır (Çetin, 2005).

KOBİ'lerin Türkiye'deki önemi, belki de AB'deki KOBİ'lerden daha fazladır diyebiliriz. Zira gerek istihdam ve gerekse sermaye oranı açısından KOBİ'ler ekonomimizin önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Ören, 2003: 107).

KOBİ'ler, her ülkede olduğu gibi, ülkemizde de son derece önemli bir yer ve ağırlığa sahip olup, ülke ekonomisinin en dinamik kuruluşlarıdır. Ülkemizde KOBİ'ler ekonomik gelişmenin ve sürdürülebilir kalkınmanın temel taşlarıdır. Ülkenin her yerine dağılmış olduklarından, milli gelirin dengeli bir şekilde yayılmasında etkin rol oynamaktadırlar. Türkiye'de KOBİ'lerin tüm işletmelerin % 99,3'ünü oluşturduğu, yaratılan istihdamın %76'sını, yatırımların %26,5'ini, katma değerini %38'ini, ihracatın %10'unu karşıladığı göz önünde bulundurulursa, ülkemiz ekonomisindeki ağırlığı daha net bir şekilde ortaya çıkacaktır.

Avrupa Birliği'ndeki KOBİ'ler ile Türkiye'deki KOBİ'ler kıyaslandığında karşıımıza aşağıdaki gibi bir tablo çıkmaktadır:

Tablo 1: Avrupa Birliği ve Türkiye'de KOBİ'ler

Avrupa Birliği'nde KOBİ'ler	Türkiye'de KOBİ'ler
<ul style="list-style-type: none">• İşletme başı ortalama istihdam= 6• Yıllık devlet yardımı= 1.105 paund• İşletmelerde kurumsallaşma söz konusu• İşletmelerin % 70'inde finansal enstrümanlar konusunda bilgi eksikliği var• Kredi güvenilirliği açısından güçlü• Modern finansal enstrümanlar (risk sermayesi, kredi garantisi, leasing gibi) kapsamlı olarak kullanılmakta• Üniversite tarafından desteklenen KOBİ'lerin sahip olduğu teknolojik yatırımların payı % 20• İş hacmi 780.000 paund	<ul style="list-style-type: none">• İşletme başı ortalama istihdam= 2-3• Yıllık devlet yardımı 200 paund• İşletmenin sahibi hem bir finans müdürü, hem pazarlama müdürü, hem de üretim ve geliştirme müdürü• İşletmelerin % 90'dan fazlasında finansal enstrümanlar konusunda bilgi eksikliği var• Kredi güvenilirliği düşük• Modern finansal enstrümanları kullanabilme gücü düşük• Çok önemsiz düzeydedir.• İş hacmi 200.000 paund

Kaynak: KAF, 2001.

Ekonomik sürecin hangi döneminde olursa olsun, ülkemizde KOBİ'ler; ekonomik, sosyal ve politik önemlerini her zaman korumuşlar ve ülkenin politika ve stratejilerinin belirlenmesinde önemli bir yere sahip olmuşlardır. Ancak KOBİ'lere, Türkiye'nin toplam sanayi işletmelerinin büyük bir bölümünü oluşturmalarına rağmen, uzun yıllar gereken önem verilmemiştir. Sadece AB'nin 1983 yılını KOBİ yılı ilan etmesinin ardından, Türkiye de KOBİ'lere gereken önemi verdiğini göstermek için 1996 yılını KOBİ yılı ilan etmiştir. Bu vesileyle 16 Ekim 1996 tarihinde KOBİ Teşvik Kararnamesini hayata geçirmiştir. Türkiye'nin KOBİ gerçeğini fark ederek bu tarihten itibaren yeni düzenlemelere gitmesi, KOBİ'lere önem vermeye başladığını göstermektedir (Ören, 2003: 107).

3. KOBİ'lerin Sağladığı Yararlar

KOBİ'lerin ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarına mikro ve makro bazda sağlamış olduğu katkıları, şu şekilde sıralamak mümkündür:

Her şeyden önce bu tür işletmeler daha az yatırımla daha çok üretim ve ürün çeşidi sağlamaktadırlar.

Marjinal istihdam yaratma olanakları diğer işletmelere göre daha fazladır, zira daha düşük yatırım maliyetleriyle istihdam imkanı yaratmaktadırlar.

Bölgeler arası kalkınmada dengelerin bozulmasını önleyici bir rol oynarlar.

Gelir dağılımına olumlu katkıda bulunurlar.

Ferdi tasarrufları yönlendirerek ekonomiye kazandırır.

Büyük sanayi kuruluşlarının vazgeçilmez tamamlayıcısıdır (Doğan ve Marangoz, 2005).

Farklı gelir grupları içerisinde denge unsuru olarak görev yaparlar. Bu denge hem sosyal açıdan hem de ekonomik açıdan önem taşımaktadır.

Bu işletmeler yeni fikir ve buluşların kaynağı olup, endüstride gereken esnekliğin ve yeniliğin sağlanmasına katkı sağlar.

Emek yoğun teknoloji ile faaliyette bulunmaları ve etkili kaynak kullanım özelliğine sahip olmaları nedeni ile istihdam oluşturarak işsizliğin azalmasına katkı sağlarlar.

Üretim ve sanayileşmenin yurt geneline yayılmasında etkin bir araç olarak fonksiyon görürler.

Özel beceri ve teknik gerektirmeyen bazı malları üreterek ihtiyaçların karşılanmasını sağlarlar.

Daha çabuk karar verme olanaklarına sahip olduklarından ve daha az faaliyet giderleri ile çalıştıklarından hızlı ve ucuz üretimde bulunabilmektedirler (Civan ve Tekinkuş, 2005).

Girişimcilerin yetişmesine uygun ortam sağlarlar.

Ekonominin çeşitli sektörlerinde bu tür işletmelerin çoğaltılması, söz konusu sektörlerde tekelleşme ortamını kırmaktadır.

4. KOBİ'lerin Avantajları ve Dezavantajları

KOBİ'lerin önemi gün geçtikçe daha çok anlaşılmakta, toplam içindeki sayıları süratle çoğalmakta, istihdam içindeki payları artmakta, çalışanların büyük kısmını istihdam etmekte ve doğal olarak kendilerine gösterilen ilgide önemlerine ve sayılarına paralel olarak artmaktadır. Çünkü KOBİ'ler ekonominin kahramanı, büyümenin motoru olup, refah ve iş oluşturmaktadırlar (Burck, 1993: 62).

KOBİ'ler başta istihdam olmak üzere, gelir dağılımının daha dengeli bir şekilde oluşması, sosyal barışın sağlanması, bölgelerarası dengesizliklerin giderilmesi gibi birçok konuda yarar sağlamaktadırlar. Fakat bu işletmelerin kendi yapılarına ilişkin bir takım olumsuz yönlerinin de mevcut olduğu bir gerçektir. Kuşkusuz bu avantaj ve dezavantajlar KOBİ'lerin strateji geliştirmelerinde ve geleceğe ilişkin tahminlerine şekil vermelerinde önemli faktörlerdir (Bedük, 1996: 10). Bu doğrultuda KOBİ'lerin avantaj ve dezavantajlarını maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz:

4.1. KOBİ'lerin Avantajları

Küçük işletmeler gelir yelpazesinin içinde denge ögesinin kuvvetini sağlamaktadırlar. Bu denge yalnız sosyal yönden değil, aynı zamanda ekonomik açıdan da önemlidir.

Çabuk karar verme olanaklarına sahip oldukları gibi, daha az yönetim ve işletme giderleri ile çalıştıklarılarından bu konuda çabuk ve ucuz üretim işlevinde bulunurlar (Alpugan, 2005).

Müşteri ve personel ile daha yakın ilişkiler içerisine girebilmektedirler.

Pazarlama, üretim ve hizmet konularında daha esneklerdir.

Teknik gelişmelere çok kısa sürede ayak uydurabilmektedirler (Civan ve Tekinkuş, 2005).

Pazar ekonomisi şartlarına kolaylıkla uyum gösterebilirler.

Esnek yapıları nedeniyle ekonomik dalgalanmaları daha rahat göğüsleyebilirler.

Düşük öz sermaye ile kurulabilirler.

Yeniliklere kolay uyum gösterebilirler.

Bürokrasi az olduğundan üretim ve yönetim mekanizmaları daha hızlı işler (Dilic ve Duran, 2005).

Talepte meydana gelebilecek değişikliklere esnek yapıları nedeniyle daha kolay uyum gösterirler.

Yatırım maliyetlerinin düşük olması nedeniyle istihdam imkanı yaratmaktadır.

4.2. KOBİ'lerin Dezavantajları

Kredi temininde güçlük çekmektedirler.

Teknolojik düzeyleri genellikle düşük seviyededir.

Yurtiçi ve yurtdışı teknik ve ticari gelişmeleri yeterince izleyememektedirler.

Kalifiye eleman sıkıntısı çekmektedirler (Doğan ve Marangoz, 2005).

Gerek kendi finansman kaynaklarının yetersiz olması, gerekse yabancı finansman kaynaklarına ulaşmada dezavantajlı konumdadırlar.

Sermaye piyasasından yararlanma konusunda da büyük işletmelere nazaran dezavantajlıdır (Dilic ve Duran, 2005).

Modern pazarlama etkinliklerini sergileyememektedirler.

Araştırma ve Geliştirme faaliyetleri konusunda yetersizlikleri vardır.

Stratejik kararları sadece işletme sahipleri ve ortakları verdikleri için, orta ve alt kademe personelin görüş ve fikirlerinden yararlanılamamaktadır.

Finansal yapılanma ve bütçeleme açısından yetersizlikleri vardır.

Mevcut yönetim yapıları nedeniyle büyük işletmeler karşısında dezavantajlı konumdadırlar.

Genelde işyerleri ve faaliyette buldukları alanlar küçüktür (Civan ve Tekinkuş, 2005).

Standartlara uygun üretim yapmadıklarından ihracat yapıları düşük seviyededir.

Pazar ve sektör bilgileri yetersiz olması nedeniyle dezavantajlıdır.

KOBİ'lerin üretim artışına paralel olarak maliyet düşürücü kazanımlar elde etme imkanları sınırlıdır.

KOBİ'lerin üretim ve satış riskini dağıtmaları veya telafi edici fiyatlama politikaları uygulamaları, genelde tek bir ilgili ürün pazarında faaliyet göstermeleri sebebiyle sınırlıdır.

KOBİ'lerin hammadde ve ara malı temininde büyük ölçekli işletmelere göre dezavantajları vardır.

KOBİ'ler reklam, satış sonrası hizmetler, kredili satışlar gibi pazarlama araçlarından yeterince yararlanamamaktadır.

5. Avrupa Birliği Sürecinde Türk KOBİ'lerinin Temel Sorunları

KOBİ'lerin mevcut sorunlarının büyük bir kısmı işletmenin kendisinden kaynaklanmakla beraber, dış çevre faktörleri ile ekonomi ve finansal politikalar da büyük oranda etkili olmaktadır. Ülkemizde KOBİ'lerin temel sorunları sektörlere, bölgelere ve illere göre değiştiği halde, yine de bir benzerlik göstermektedir. Bu benzerlikte dikkati çeken nokta, KOBİ'lerin en önemli sorununun finansal kaynaklara ulaşma konusunda yaşadığı gözlenmektedir. KOBİ'lerin finansal kaynak konusunda sorun yaşaması, beraberinde girdi temini, üretim, pazarlama, satış sonrası hizmet, Ar-Ge faaliyetleri ve eğitim sorunlarını da getirmektedir.

Ülkemizde kişi başına düşen milli gelir seviyesinin düşüklüğü nedeniyle tasarruf eğilimi az olmakta ve yatırımlara aktarılacak sermaye oluşturulamamaktadır. Bu durum yeni yatırım yapma amacıyla olan girişimcileri, büyüme ve gelişen teknolojiye ayak uydurma çabasında olan KOBİ'leri finansman sorunu ile karşı karşıya bırakmaktadır (SPK, 2004: 18).

KOBİ'lerin finansal sorunlarının büyük bir kısmı işletme yöneticilerinin yönetsel yeteneklerinin, özellikle de finansal yönetim konusundaki bilgi ve deneyimlerinin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. KOBİ'lerin hemen hepsinde yöneticiler teknik kökenli olduklarından finansman ve muhasebe konusunda çok az bilgiye sahiptirler. Bu tür bilgileri, uzman kişilerden sağlama istek ve imkanları ise sınırlıdır (Özgen, 2005). Büyük işletmelerde ayrı bir finansman yada mali işler bölümü ve bu bölümlerde çalışan uzman kişiler mevcut olup, mali yapıları ve örgütlenme yöntemleri nedeniyle KOBİ'lerde bu bölümlerin ve personelin mevcudiyetinden bahsetmek mümkün değildir.

Finansal sorunlarını giderme aşamasında kredilere yönelen KOBİ'ler, bankaların teminat olarak gayrimenkul ipotegi istemesi ve işletmedeki mevcut makineler, tezgahlar, araç ve gereçlerin ipotek olarak kabul edilmemesi nedeniyle ayrıca sorun-

la karşılaşmaktadırlar (Müftüoğlu, 1991: 264). Bunlara ek olarak, KOBİ'lerin sermaye piyasası imkanlarından yeterince yararlanamaması da diğer bir finansman sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine KOBİ'ler modern finansman tekniklerinden yararlanamamaktadırlar.

KOBİ'lerin finansman sorunları beraberinde üretim sorununu da getirmektedir. Üretimde yaşadıkları temel sorun ise, üretim teknolojilerinin yetersiz olmasıdır. KOBİ'ler yatırım yaparken alan ve teknoloji seçimi konusunda bilgi alabilecekleri herhangi bir kurum bulamamaktadırlar. Üretim yönetimi ve teknolojisindeki büyük bilgi eksikliğinin neden olduğu sorunların çözümlenememesi, kalitesiz üretim, yüksek maliyet, hammadde, işgücü, makine, tezgah kapasitesi israfının daha da artmasına sebep olmaktadır (Özgen ve Doğan, 2005).

Diğer taraftan, KOBİ'lerde yaşanan bir başka sorun da, yönetim ve personel yapılarından kaynaklanmaktadır. KOBİ'lerde girişimcilik, yöneticilik ve mülkiyet aynı kişide, yani işletme sahibinde bütünleşmektedir. KOBİ'lerin aynı zamanda kurucuları olan sahipleri, genellikle mühendis, teknisyen veya usta kökenli işçilerdir. İşin üretimi konusunda oldukça yetenekli ve tecrübeli, sahibi konusunda yeterince başarılı olamamaktadırlar. Yönetimin profesyonel kişilere devri hususunda ise, ya mali sıkıntılar nedeniyle, yada yetkileri başkasına devretmeme, kontrolü tek elde toplama arzusu nedeniyle sorun yaşanmaktadır.

Ayrıca KOBİ'ler, yönetim yapıları itibariyle aile işletmesi özelliği gösterdikleri için yönetimde uzmanlaşma çok düşük düzeylerde kalmaktadır. Bu özellik işletmelerde etkin ve verimli çalışma sonuçlarının oluşturulmasında ve kalitenin artırılmasında en büyük tehlikelerden biridir. Sahip-yöneticiler alt kademelere, yardımcılara yetki devri konusunda çok isteksizdirler. Halbuki bu kişiler her konuda uzman olmayacaklarına göre, işletme sürekli olarak büyüdükçe bunların verecekleri isabetli karar derecelerinde azalma yaşanacaktır (Bedük, 1996: 21).

KOBİ'lerde yönetim açısından yaşanan diğer bir sorun ise, işletme sahip-yöneticisinin büyüme isteği ve hırsıdır. Bazen KOBİ sahipleri büyümenin getireceği riskleri göze alamadıkları için sınırlı kapasite ile üretimlerine devam etmektedirler. Ayrıca belirli bir büyüklükten sonra kurumsallaşmaya önem verilmemesi nedeniyle ağır bir fatura ile karşılaşabilmektedirler. Yöneticilerden kaynaklanan bu sorunlar ise, onlara uygun bir eğitim verilememesinden kaynaklanmaktadır. Yöneticinin veya işletme sahibinin yönetme yeteneğinin KOBİ'ler için önemi büyüktür. Böyle bir yeteneğe sahip olmak ise eğitim ile mümkündür. Bu noktada yöneticilerin işletmecilik bilincine haiz olabilmeleri için hem eğitilmeleri hem de kurum içerisinde eğitime önem vermeleri gerekmektedir (Özgen ve Doğan, 2005).

Finansman, üretim ve yönetim sorunları dışında, KOBİ'ler için hayati önem taşıyan diğer sorunlarını ise maddeler halinde şöyle özetleyebiliriz:

Fizibilite çalışmalarına gereken önemin verilmemesi ve yetersiz fizibilite çalışması yapılması,

Ortak girişimlerde çekingen davranılması,

İdari, teknik, danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinden yoksun olunması,

Pazar araştırmasına gereken önem verilmemesi ve pazar araştırması yapılmaması,

Ar-Ge Faaliyetlerine gereken önemin verilmemesi,

Hammadde, işletme malzemesi ve yardımcı malzemelerin tedarikinde yaşanan sorunlar,

Uluslar arası kalite standartlarına uygun mal ve hizmet üretilmemesi,

Dış pazarlarda karşılaşılan yoğun rekabet,

Dış pazarlama giderlerinin yüksekliği,

Yetersiz işletme sermayesi ile faaliyete devam etme (Civan ve Tekinkuş, 2005),

İhracatta mevcut uygulamaların KOBİ'lerin aleyhine işlemesi,

Bürokratik engeller,

Teşvik tedbirlerinin yetersizliği,

KOBİ'lerin organize olamamaları,

Özellikle dış pazarda rakiplerin yeterince tanıyamama,

İhracatta pazarlama faaliyetlerini sınırlı kaynaklar nedeniyle karşılayamama,

Satış geliştirme, tanıtım faaliyetlerinin mali açıdan çok külfetli olması (Akgemici, 2005).

Şüphesiz yukarıda saymakla yetindiğimiz sorunlar, KOBİ'lerin temel sorunları olmakla birlikte, burada zikredilenlerin dışında KOBİ'lerin karşılaştıkları ve onlar için gerçekten büyük önem taşıyan sorunlar da mevcuttur. Özellikle Avrupa Birliği sürecinde Türk KOBİ'lerinin mevcut potansiyelinden yararlanılabilmesi ve KOBİ'lerin bu sürece uyumlarını kolaylaştırabilme adına, temel sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlara ilişkin etkin çözüm önerileri getirilmesi gerekmektedir. KOBİ'lerin maruz kaldığı yukarıda sayılan muhtelif sorunlar, KOBİ'lerin gelişebilmeleri ve gerek dünya, gerek AB iç pazarında rekabet gücü kazanabilmeleri önündeki temel darboğazları oluşturmaktadır. Bu sorunlara yönelik etkili çözüm yöntemleri bulunarak KOBİ'lere destek verilmesi ile, AB pazarındaki KOBİ'lerin rekabet gücüne ve aynı zamanda ülke kalkınmasına olumlu katkılar sağlanmış olacaktır.

6. Avrupa Birliği Sürecinde Türk KOBİ'lerinin Temel Sorunları: Karaman Gıda Sektörü Örneği

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, ülkemiz Avrupa Birliği üyeliğine hazırlanmaktadır ve diğer alanlarda olduğu gibi KOBİ'lerimizin de Avrupa Birliği standartlarına hazırlanması gerekmektedir. Bu doğrultuda KOBİ'lerimizin sorunlarının tespit edilmesi ve Avrupa pazarında rekabet edebilme özelliklerinin sağlanması gerekmektedir.

Çalışmanın bu kısmında, araştırmanın ana kütlesi olan Karaman ilinde gıda sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lere yönelik anket uygulaması ve karşılıklı görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin frekans dağılımlarının, Ki-kare analizlerinin yapılmasıyla aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Hazırlanana anket formları toplam 50 işletmeye ulaştırılmış olup, bu işletmelerden 25 tanesi kendilerine ifade edilen zaman içerisinde cevap verdiklerinden geri dönüş oranı % 50 olarak elde edilmiştir.

Ankete cevap veren firma yetkililerinin % 12'si genel müdür, % 12'si işletme sahibi, % 12'si personel müdürü, % 20'si ithalat ve ihracat sorumlusu, % 20'si muhasebe müdürü, % 24'ü ise diğer görevlilerden oluşmaktadır. Ankete cevap verenleri eğitim durumları incelediğimizde; % 4'ünün lisansüstü eğitim aldığı, % 84'ünün üniversite mezunu, % 8'inin lise ve dengi okul mezunu, % 4'ünün ise ilköğretim okulu mezunu olduğu görülmektedir.

Ankete katılan firmaları çalışan sayıları itibariyle incelediğimizde, % 68'inin 251 ve üstü kişi istihdam ettiği, % 8'inin 50-250 arası kişi istihdam ettiği, % 20'sinin 10-50 arası kişi istihdam ettiği ve % 4'ünün ise 1-9 arası kişi istihdam ettiği görülmektedir. Bu işletmelerin % 52'sinin 21 yıl ve daha fazla süredir faaliyette bulunduğu, % 12'sinin 11-15 yıl arası, % 28'inin 6-10 yıl arası, % 8'inin ise 1 ile 5 yıl arası faaliyette bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca, ankete katılan firmaların, % 52'si seri üretim, % 44'ü ise sipariş üretim yapmaktadır.

Ankete katılan işletmelerin, % 92'si ihracat yapmakta, bunlardan % 4'ü toplam üretiminin % 25'den azını, % 64'ü toplam üretiminin %25 - % 50 arası kısmını ihracat yapmaktadır. Ürettiği malın % 50'sinin üzerindeki kısmını ihraç eden işletmelerin ise oranı % 24'dür. İhracat yapılan ülkelere baktığımızda ise, Avrupa Birliği ülkeleri ilk sırayı almaktadır, firmaların % 80'i bu ülkelere ihracat yapmaktadır. İhracat sıralamasında ikinci sırada Orta Asya Ülkeleri ve Ortadoğu ülkeleri gelmektedir, bu ülkelere yapılan ihracat ise % 76 dolayındadır. Daha sonra sırasıyla Rusya, ABD ve Uzak Doğu ülkeleri gelmektedir. Bu ülkelere yapılan ihracat oranları ise sırasıyla % 64, % 60 ve % 52'dir. Bu soruya diğer cevabını verenlerin oranı % 48'dir (ankete katılanlar bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir).

Ankete katılan firmalara AB standartlarına uygun kalite belgesinin olup olmadığı sorusuna, 22 işletme evet cevabı vermiştir, 3 kişi ise hayır cevabı vermiştir. Bu işletmelerden 22'sinin TSE Belgesi mevcut olup, 12 işletmenin aynı zamanda ISO 14000 belgesi vardır. CE Kalite Belgesine sahip işletmenin olmadığı tespit edilmiştir. 22 işletmeden 11'i ise ayrıca ISO 9000, ISO 9001 ve HACCP belgelerine sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan işletmeler, uluslar arası pazarda yabancı şirketlerle rekabet edebilecek gücü kendilerinde bulup bulamadıkları sorusuna, işletmelerin % 84'ü evet cevabı vermiş, % 16'sı ise uluslar arası pazarda rekabet edebilecek gücü kendinde bulamadıklarını belirtmişlerdir.

Avrupa Birliği'nde KOBİ'lere sağlanan Devlet yardımları konusunda ankete katılan işletmelerden % 44'ünün bilgisi varken, % 56'sının ise bu yardımlar konusunda bilgisi yoktur.

Ankete katılan firmaların tamamı, ülkemizin AB'ne tam üye olması durumunda, Türk KOBİ'lerinin Avrupalı KOBİ'lerle rekabet edebilecek düzeye gelebileceği düşüncesindedir.

AB'ne uyum sürecinde KOBİ'lere yönelik yapılan yasal düzenlemeler konusunda bilgi sahibi olan işletmelerin oranı % 28 iken, yasal düzenlemeler konusunda bilgi sahibi olmayanların oranı ise % 72'dir.

Ülkemizin AB'ye girmesi konusunda işletmelerden, % 64'ü girilmeli düşüncesinde iken, % 36'sı ise girilmeli ama bizim için erken cevabını vermiştir.

Tablo 2: AB Ülkelerindeki KOBİ'lerle İşletmelerin Karşılaştırılması

	N	Minimum	Maximum	Anlamlılık Düzeyi	Standart Sapma
İşgücünün Niteliği Açısından	5	1,00	2,00	1,5333	,51640
Makine ve Teçhizat Açısından	0	1,00	3,00	1,9500	,75915
Enerji Kullanımı ve Maliyetler Açısından	7	1,00	3,00	1,7647	,90342
Araştırma Kapasitesi ve Gücü Açısından	6	1,00	3,00	1,7500	,93095
Devlet Teşvikleri Açısından	2	1,00	3,00	1,1667	,57735
Üretilen Malın Kalitesi Açısından	5	1,00	3,00	1,7333	,59362
Kullanılan Teknoloji Açısından	0	1,00	3,00	2,1000	,64072

Düzyey: $X_{ort} : 1.00 - 1.49 =$ Düşük, $X_{ort} : 1.50 - 1.99 =$ Orta, $X_{ort} : 2.00 - 3.00 =$ Yüksek

Ölçek: 1= Yetersiz, 3= Daha İleri Düzeyde

Tablo 2'de de görüldüğü üzere ankete katılan işletmeler AB ülkelerindeki KOBİ'lerle kendilerini karşılaştırdıklarında, kullanılan teknoloji açısından kendilerinin daha ileri düzeyde olduğunu, makine ve teçhizat açısından, enerji kullanımı ve maliyetleri açısından, araştırma kapasitesi ve gücü açısından ve üretilen malın kalitesi açısından aynı düzeyde bulduklarını, ancak işgücünün niteliği açısından ise yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3: İşletmelerin Uluslararası Pazara Açılma Konusunda Karşılaştığı Sorunlar

	N	Minimum	Maximum	Anlamlılık Düzeyi	Standart Sapma
Finansman Sorunları	25	1,00	5,00	3,2000	1,11803
Personel Sorunları	20	1,00	4,00	3,1000	1,16529
Pazarlama Sorunları	25	1,00	5,00	4,0400	1,05987
Kamu Hizmetleri İle İlgili Sorunlar	20	1,00	5,00	4,0500	1,23438
İhracatla İlgili Sorunlar	15	3,00	5,00	4,0000	,65465
İthalatla İlgili Sorunlar	20	1,00	5,00	4,3500	1,08942
Yatırımla İlgili Sorunlar	20	2,00	5,00	3,8500	,93330
Üretimle İlgili Sorunlar	13	1,00	4,00	3,0769	,86232
Rekabetle İlgili Sorunlar	15	1,00	5,00	3,4667	1,24595
Teknoloji İle İlgili Sorunlar	19	1,00	5,00	3,8421	1,06787
Ar-Ge Sorunu	20	1,00	5,00	3,6500	1,26803
Kalite İle İlgili Sorunlar	18	1,00	5,00	3,8333	1,15045
Güvenlik: CE İşareti	18	1,00	5,00	2,8333	1,38267
Çevre: ISO 14000	20	2,00	5,00	3,8500	1,08942
Kalifiye Eleman ve Dil Sorunu	20	3,00	5,00	4,0000	,91766
Devlet Uygulamaları ve İthalat Kotaları	18	2,00	5,00	4,7222	,75190
Standardizasyon	20	1,00	5,00	4,3000	1,12858
Ülke ve Firma İmajı	15	2,00	5,00	3,6000	,91026
Kullanılmış ve Taklit Mallar	15	1,00	5,00	3,3333	1,29099

Düzeş: Xort : 1.0 – 2,49 = Düşük, Xort : 2.50 – 3.49 = Orta, Xort : 3.50 – 5.00 = Yüksek

Ölçek: 1= Hiç Önemi Yok, 5= Çok Önemli

Tablo 3'de görüldüğü gibi işletmelerin uluslar arası pazarlara açılma konusunda karşılaştıkları sorunlar içerisinde en önemli sorun olarak devlet uygulamaları ve ithalat kotaları ile ithalata ilişkin diğer sorunlar görülmektedir. İşletmelerin uluslar arası pazarlara açılmada karşılaştıkları diğer temel sorunları ise; pazarlamadan kaynaklanan, kamu hizmetlerinden kaynaklanan ve kalifiye eleman ve dil sorunundan kaynaklanan sorunlar olarak belirtilmiştir. Yukarıda sayılan önemli sorunların yanında personel sorunlarının, finansman sorunlarının, rekabetle ilgili sorunlarının daha az önemli olduğu görülmektedir. İşletmeler özellikle devlet uygulamaları konusunda kendilerine sağlanacak kolaylıkla uluslar arası pazarlara açılma konusunda endişelerinin olmayacağını belirtmişlerdir.

Tablo:4 Ülkemizin AB'ye Girmesinin KOBİ'ler Üzerinde Yaratacağı Etkiler

	N	Minimum	Maximum	Anlamlılık Düzeyi	Standart Sapma
Finansman Kolaylığı Sağlayacak	18	3,00	5,00	4,1667	,70711
Rekabet Olanakları Artacak	20	3,00	5,00	4,2500	,71635
Yeni Pazar İmkanları Doğacaktır	25	3,00	5,00	4,4800	,71414
Yabancılar Türkiye Ekonomisinde Etkin Hale Gelecek	20	1,00	5,00	3,7000	1,21828
Avrupalı Rakipler Karşısında Rekabet Edemez Durumda Kalacağız	20	1,00	5,00	2,7500	1,06992

Düzyey: Xort : 1.0 – 2,49 = Düşük, Xort : 2.50 – 3.49 = Orta, Xort : 3.50 – 5.00 = Yüksek

Ölçek: 1= Hiç Önemi Yok, 5= Çok Önemli

Tablodan da görüleceği üzere, işletmeler ülkemizin Avrupa Birliği'ne girmesi durumunda yeni pazar imkanlarının doğacağı ve bu yeni pazarlarda rekabet olanaklarının artacağı düşüncesindedirler. Ayrıca Avrupa Birliği tarafından KOBİ'lere sağlanan teşvik uygulamalarının kendilerine de yansıtacağını ve finansman kaynaklarına erişim konusunda herhangi bir sıkıntılarının kalmayacağını düşünmektedirler. Diğer taraftan Avrupalı rakipleri karşısında fazla dezavantajlı olmadıklarını, onlarla rekabet edebilecek düzeyde olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 5: AB Sürecinde KOBİ'lerin Rekabet Gücüne Etki Eden Faktörler*

		Frekans	Yüzde %
1.	Üretim Maliyetleri	18	72
2.	Ürün Kalitesi	15	60
3.	Teknolojik Yenilik	13	52
4.	Bilgi Ve Tecrübe	11	44
5.	Pazara Yakınlık	10	40
6.	Satış Sonrası Hizmetler	9	36
7.	Nitelikli İşgücü	5	20,0
8.	Ürün Kullanım Kolaylığı	5	20,0
9.	Ürünün Müşteri Odaklı Olması	3	12,0
10.	Nitelikli İşgücü	1	4,0
11.	Ürünün Fiyatı	1	4,0
12.	Ürün Çeşitliliği	1	4,0

*Bu ankette işletme yöneticileri birden fazla seçeneği işaretlemiştir.

Tablodan da anlaşılacağı üzere işletmeler, AB sürecinde Türk KOBİ'lerinin rekabet gücüne etki eden önemli faktör olarak üretim maliyetlerini göstermektedirler. Ankete cevap veren işletmelere göre üretim maliyetlerinin ardından gelen önemli faktör ise ürünlerin kalitesiyle ilgilidir. Ayrıca teknolojik yenilikleri takip etme ve elde etme becerisi, bilgi ve beceri seviyesi ile pazara yakınlık Türk KOBİ'lerinin rekabet edebilirliğine etki eden diğer faktörler olarak sıralanmıştır. İşletmeler, ürün çeşitliliğinin, ürün fiyatının ve nitelikli işgücünün rekabet düzeylerinde fazla etkisinin olmadığı yönünde düşünceye sahiptirler.

7. Sonuç ve Değerlendirme

KOBİ'ler, her ülkede olduğu gibi, ülkemizde de son derece önemli bir yer ve ağırlığa sahip olup, ülke ekonomisinin en dinamik kuruluşlarıdır. Ülkemizde KOBİ'ler ekonomik gelişmenin ve sürdürülebilir kalkınmanın temel taşlarıdır. Ülkenin her yerine dağılmış olduklarından, milli gelirin dengeli bir şekilde yayılmasında etkin rol oynamaktadırlar.

Yapmış olduğumuz çalışmada, büyük öneme sahip olan KOBİ'lerin özellikle uluslar arası pazarlara açılmada karşılaştıkları temel sorunlarını tespit etmeye çalıştık. Anket uygulaması yaptığımız işletmelerin büyük bir çoğunluğu Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Ankete cevap veren işletmeler bu süreçte gümrük uygulamalarının değişeceğini, kotaların kaldırılacağını, finansman maliyetlerinin azalacağını ve daha eşit koşullarda rekabet edebilme imkanının doğacağını düşünmektedirler. Her şeyden önce yeni pazarların doğacağını ve mevcut pazarlardaki paylarının artacağını, teknoloji transferi konusunda sıkıntılarının kalmayacağını, işletmeler açısından bilgi ve insan kalitesinin artacağını düşünmektedirler.

Bu araştırmanın sonucuna göre KOBİ'ler kullanılan teknoloji açısından Avrupalı KOBİ'lerle aynı düzeydedir, ancak yeni teknolojilerin takibi ve elde edilmesi aşamasında ciddi finansal krizlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. İşletmeler, Avrupalı rakiplerinin kullandığı teknolojiyi kullandıklarını ve mevcut teknoloji düzeylerinin aşağı yukarı aynı seviyede olduğunu belirtmektedirler. Ancak ülkemizde KOBİ'lere yönelik finansal desteğin arzulanan düzeyde olmadığını ve ilgili kuruluşlarca yeterince bilgilendirilmediklerini dile getirmektedirler.

KOBİ'lerin finansman sıkıntılarını gidermeleri konusunda banka kredilerinde kredi faizlerinin düşürülmesi gerekmektedir. Ayrıca Avrupa Birliğinin KOBİ'lere yönelik yapmış olduğu finansal düzenlemelerle ilgili olarak KOBİ'lerin ilgili kuruluşlarca bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan işletmeler ülkemizin Avrupa Birliğine girmesi durumunda yeni pazar imkanlarının doğacağını ve bu pazara yönelik yenilikçi zihniyetin biran önce hayata geçirilmesinin gerekliliğinin farkındadırlar. Bu pazarda rekabet ortamının, desteklendikleri takdirde kendilerini olumsuz etkilemeyeceğini düşünmektedirler. Zira ankete katılan işletmelere göre AB sürecinde rekabet güçlerini etkileyen en önemli faktör üretim maliyetleridir. Ülkemizde işletmelerin girdi olarak kullandığı temel hammadde ve özellikle üretim girdisi olarak enerjinin üretim maliyetlerini olumsuz etkilediğini ve dolayısıyla Avrupalı rakipleri karşısında rekabet güçlerinin olumsuz etkilendiğini düşünmektedirler.

1996'dan beri AB işletmeleri ile aynı pazarda faaliyet göstermek durumunda olan Türk KOBİ'lerinin karşısına gümrük birliğinden kaynaklanan bazı faktörler de haksız rekabet unsuru olarak çıkmıştır. Türk menşeli ürünlerin kalite bakımından AB teknik mevzuatına uyumlu ve gerekli belgelendirmeye sahip olmaları gerekmektedir. Gümrük birliğinin etkileri karşısında KOBİ'lerin yapısal uyumu desteklemeye yönelik önlem olarak KOBİ Eylem Planı Çerçevesi geliştirilmiştir. Ancak AT'dan gerekli yardım sağlanamaması ve ulusal finansman imkânlarının bulunamaması nedeniyle bu alanda ciddi bir çalışma gerçekleştirilememiştir.

AB sürecinde, Türk KOBİ'lerinin rekabet güçlerini geliştirmede teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeleri, bunun için de teknoloji transferi ya da araştırmateknoloji geliştirme faaliyetlerine ağırlık vermeleri zorunluluk arz etmektedir. Bu nedenle, ülkemizde geliştirilecek KOBİ destekleme programlarının AB'dekilerle paralellik arz ederek uygulamaya konulmasında yarar vardır. AB'nin, 1997-2000 döne-

mine ilişkin KOBİ'leri destekleme ve geliştirmeye yönelik olarak "Entegre Program-1996" çerçevesinde uygulamaya koyduğu teknoloji politikaları ülkemizde uygulanacak politikalara temel teşkil etmiştir. Diğer taraftan AB'nin KOBİ'lere yönelik 2001-2005 yıllarını kapsayan dördüncü çok yıllık programında Türkiye'nin de katılımına açık olunacağının belirtilmesi Türk KOBİ'leri açısından AB ile adaylık sürecinde önemli bir fırsat yaratmıştır. Böylece, AB'nin KOBİ'lere yönelik uygulamaya koyduğu mekanizmaların ve politikaların incelenerek faydalanma imkânlarının değerlendirilmesi Türk KOBİ'lerinin rekabet güçlerinin artırılmasında yapıcı bir katkı sağlayacaktır.

Diğer taraftan KOBİ'lerin pazarlama sorunlarının olduğu da bir gerçektir. KOBİ'lerin pazarlama sorunlarının giderilmesi için pazarlama araştırması yapan kuruluşlar ve KOBİ'lerin yararlanabileceği bilgi bankalarının kurulması, bilgi kanallarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ortaklık sürecinde KOBİ destekleme programlarının bir plan dahilinde ve ciddiyetle uygulamaya konulması ve takip edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKGEMCİ, Tahir, (2001), **KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**,
<http://www.kobinet.org.tr/hizmetler/bilgibankasi/ekonomi/docs/TA.pdf>
- BEDÜK, Aykut, (1996), **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Konumu Öne mi ve Avrupa Birliğine Girerken Karşılaşılabilecek Sorunlar**, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- BURCK, Charles, (1993), "The Real Word of the Enterpreneur", **Fortune**, Volume: 27, No: 7, April.
- CİVAN, Mehmet, Mehmet Tekinkuş, (2005), "KOBİ'lerin Avrupa Birliğine Uyum Süreci: Gaziantep Örneği",
<http://www.econturk.org/Turkisheconomy/P455.pdf> (05.04.2005).
- ÇETİN, Murat, (2005), "Avrupa Birliği'nde KOBİ'lere Yönelik Teknoloji Politikaları", http://www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/ekim2000/avrupa_birligi.htm (30.03.2005).
- DİLİK, Bedri, Mustafa Duran, (2005), "Türkiye'de Uygulanan KOBİ Teşvik Politikası ve Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi",
<http://www.hazine.gov.tr/makaleler/deridilik.pdf> (05.04.2005).
- DOĞAN, Muammer, (1995), **İşletme Ekonomisi ve Yönetimi**, Geliştirilmiş Yeni Baskı, İzmir.
- DOĞAN, Özlem İpekçil, Mehmet Marangoz, (2005), "KOBİ'lerin Dış Pazarlara Açılmada Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri ve Bir Uygulama",
<http://www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/nisan2002/kobi.htm> (30.03.2005).

- KAF, (Konrad Adenauer Foundation), (2001), **Standardization Quality Control and Quality Assurance Systems for SMEs**, Ankara.
- MÜFTÜOĞLU, M. Tamer, (1991), **Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi, İkinci Baskı, Ankara.
- ÖREN, Kenan, (2003), “AB ve Türkiye’nin KOBİ’lere Sağladığı Devlet Teşvikleri ve Kullanım Alanlarının Karşılaştırılması, Nevşehir İlinde Bir Uygulama”, C.Ü. İ.İ.B. Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2.
- ÖZGEN, Hüseyin, Selen Doğan, (2005), “KOBİ’lerin Uluslar arası Pazarlara Açılmada Karşılaştıkları Temel Yönetim Sorunları”, <http://www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/nisan98/kobi.htm> (30.03.2005).
- SAYIN, Meral, Mustafa Akan Fazlıoğlu, (1997), **Avrupa Birliği’nde KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları**, KOSGEB Yayınları, Avrupa Bilgi Merkezi, Ankara.
- SPK, (2004), **Yeterlilik Etüdüleri**, 15. Dönem, Yayın No: 145, Cilt: 1, Ankara.
- USLU, Şemsettin, Yavuz Demirel, (2005), “KOBİ’lerde Çalışanların Sorunları Üzerine Bir Araştırma”, http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_12/sayi_12.htm
- ZENGİN, Ahmet, (2005), “Makroekonomik İstikrar ve KOBİ’ler”, http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/bildiri_37.pdf (30.03.2005).
- Resmi Gazete, 05.03.1999 Tarihli, 23630 Sayılı Kanun.
<http://www.kosgeb.gov.tr/KOSGEB/kanun.asp> (05.04.2005).